

Dr. Th. C. OUDEMANS 70 JAAR

1892 28/2 1962

Wanneer ons in het bos een 70-jarige bijzonder opvalt, wiens groei en ontwikkeling wij daar sedert 10-tallen jaren hebben kunnen gadeslaan en vervolgen, dan bekruipt ons alras de lust de stamhoogte en zo mogelijk de omtrek op het midden, of althans op borsthoogte te bepalen om ons, na een korte becijfering dezer gegevens, er in te verheugen: „dat hij het goed gedaan heeft"! Gaan wij dieper op deze gegevens in en bepalen wij een gemiddelde aanwas, dan kan de conclusie luiden, dat nog enige decennien in wasdom gelaten, een hogere toekomstwaarde belooft, waartoe meerdere lichtstelling kan bijdragen, doch bij welke voorzorg en waardering het ons toch kennelijk om de hoogste sloopwaarde te doen is, vooropgesteld dat wij met goed timmerhout te maken hebben.

Gelukkig is onze waardering in het bosbedrijf niet meer zo mathematisch ingesteld als de 19de eeuw ons dit leerde, toen wij „door louter bomen het bos niet zagen". Tegenwoordig gaat het ons om het bos en heel zijn levensgemeenschap, en vragen wij ons bij de ontmoeting met een 70-jarige af, welke waarde deze voor zijn directe omgeving voor heden en toekomst nog heeft. Ja, of hij tot de „elite" behoort? waarvan de vruchten voor de toekomst van het bos van groter waarde zijn te achten, dan zijn, op het juiste moment te oogsten, houtproductie.

Geldt de ontmoeting met zo'n 70-jarige in het bos niet een boom, maar een „bosbouwer", die daarin uiteraard slechts figuurlijk wortel geschoten kan hebben, dan gevoelen wij wel, hoe hier hoogstens met de laatste waarderingswijze iets te benaderen valt, terwijl onze eerste methode ons volkomen in de steek laat! Hierbij zou zelfs het „loopje van Weise" ons niet wijzer kunnen maken.

Oudemans met reisgenoten in Amerika.

Dr. Th. C. Oudemans is op een ongewone wijze in het Nederlandse bos beland. Men zou kunnen beweren dat hij het Veluwe bos op een boerenwagen is komen binnen rijden. Want zijn studie in de landbouw, aan de landbouwhogeschool te Hohenheim in Württemberg was in het bijzonder aan de „Holländischen Ackerwagen” gewijd, en werd bekroond met een doctoraat door de Universiteit Göttingen hem in 1926 verleend.

Deze studie vertoont aanstonds het streven de bestudeerde materie vooral wetenschappelijk te benaderen, een eigenschap welke Oudemans — op welk gebied hij zich straks ook in de bosbouw beweegt, kenschetst, en hem allereerst tot wetenschapsman stempelt.

Teruggekeerd op „Schovenhorst” waar zijn vader, de verzorging en uitbreiding behartigt van het door diens schoonvader Schober gestichte Pinetum, zien wij hem eerst op het tot het landgoed behorend „Veluwe-hul” onder Garderen de akkerbouw bedrijven, waarbij zijn bijzondere kennis van het voertuig — de belangrijkste kosten-post van de akkerbouw — het transport, stellig gunstig zal hebben beïnvloed — hoe weinig men toen nog mag bevroed hebben welk een totale omwenteling op dit gebied, de akkerbouw te wachten stond in de mechanisatie van voer- en werktuig, voor land- en bosbouw beiden.

Merkwaardig is de parallel die te trekken valt, als wij de jonge Oudemans, evenals zijn grootvader Schober, die de naam van het landgoed „Schovenhorst” aan zijn onder Putten begonnen akkerbouw-ontginning ontleende — de bosbouw als definitief arbeidsveld zien kiezen, en wel in het bijzonder de door die grootvader gestichte en door de vader verzorgde en uitgebreide Pineta, deze alom bekende verzameling van overwegend kegeldragende boomgewassen welke Schovenhorst rijk is, tot voorwerp van zijn zorg, toewijding en liefde zien worden.

Zich thans werpend op de bosbouwstudie en dat speciaal tegen een botanisch-klimatologische achtergrond, zien wij — onder Oudemans toegewijde zorg, — naast de Pineta een, op wetenschappelijk verantwoorde wijze, belangrijk Arboretum gesticht, waarin groepswijze, al naar de herkomst der houtsoorten, geografisch onderverdeeld, als het ware kleine bosgemeenschappen ontstaan, waarin niet alleen de boom-étage zo naald- als loofhout, doch ook struik- en kruiden-étages bijzondere zorg ervaren.

Naast een onveranderd vasthouden aan het reeds door Schober vooropgesteld doel, na te gaan welke houtsoorten van blijvende economische waarde voor het Nederlandse bos zullen blijken te zijn, wordt hier bij onze tegenwoordig zo verrijkte kennis der planten-gemeenschappen — meer en beter inzicht verkregen in het, voor het Nederlandse bos zo belangwekkende, exoten-vraagstuk.

Met een ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van „Schovenhorst” (1948) aan Oudemans door vrienden en bekenden aangeboden fonds, werd aan de ingang van het Arboretum de „Werkstee” gesticht. Hier vinden studenten in de biologie, bij een der veelvuldige, de bosbouw rakende facetten dier studie, onbepaalde gelegenheid tot speciale onderzoekingen, welke resultaten — naar de ervaring leerde — ook voor de verzorging en ontwikkeling van Arboretum en Pineta van belang kunnen zijn. Geen wonder dat velen, hiervan gebruik makend, tot propagandisten van „Schovenhorst” werden; wat de stroom van bezoekers en excursies geregeld doet aanzwellen, bekendheid van en belangstelling voor het Nederlandse bos doet toenemen.

Dit kennelijk dienen van een, niet alleen wetenschappelijk, maar ook algemeen belang, deed de regering in 1950 — terecht besluiten de instandhouding van Arboretum en Pineta op Schovenhorst door overheidssteun te helpen verzekeren.

Heeft zich Oudemans door dit gelukkig thans algemeen erkende dienen der samenleving in het Arboretum „Schovenhorst” een monument gesticht waarvoor de Nederlandse bosbouw hem blijvende dank zal verschuldigd zijn; nog andere vruchten zijn het Nederlandse bos van deze éliteboom toegevallen.

Herinneren wij slechts aan de wachtpost door hem betrokken, in de laatste oorlogsjaren om het Nederlandse bos, zover dit mogelijk was te behoeden voor de — op vernieling uitziende — bezetter; aan zijn stuwende medewerking tot reorganisatie van de bosbouw na de bevrijding — tot oprichting van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren; zijn belangrijk deel in de activiteit der Hoofdafdeling Bosbouw van de Stichting voor de Landbouw, waaruit later het Bosschap voort zou komen; en niet te vergeten zijn gefundeerd strijden in de sector „lonen en prijzen” en de CAO-vorming voor de bosbouw — waarbij dank zij een vasthoudend argumenteren van hem en anderen, de naar verhouding minst drukkende lasten op de bosbouw gelegd werden; een strijd waarvan zijn jongste publicatie in het novembernummer van het Nederlands Bosbouw Tijdschrift 1961 nog een duidelijk getuigenis aflegt.

Terecht bood de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren onze jubilaris dan ook het ere-lidmaatschap aan.

Gold deze strijd ook de belangen van het Nederlandse bos — niet weinig spoorde hiertoe de zorg voor het eigen dierbare Arboretum aan. Want, gespeend van iedere kans ooit een exploitatie-overschot te vertonen en steeds meer verzorging, verbetering, uitbreiding vragend, zijn Arboretum en Pineta zorgenkinderen, welker ontwikkeling en wasdom, bij het steeds nijpendere lonen- en prijzenvraagstuk, de uiterste zorg en krachtadige ondersteuning vergen. Want het Arboretum en Pineta van Schovenhorst, nu langer dan een eeuw met zorg en kunde opgebouwd, betekenen te veel voor wetenschap en boscultuur, zijn een voor het Nederlandse bos te kostbaar bezit, en dat niet alleen van Nederland maar — wij durven het zeggen, — ook west-Europese waarde, dan dat een rustig voortbestaan hiervan niet verzekerd zou moeten zijn.

Zal het onze jubilaris bij het overdenken hiervan wel eens bang om het hart zijn, als hem de woorden van de 90ste psalm in herinnering komen:

„aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn 70 jaren of zo wij zeer sterk zijn 80 jaren”;

wij bosbouwers, die hem die drempel der 70-ers zien overschrijden, kunnen hem, hoezeer wij weten dat een élite-boom hoger ouderdom pleegt te bereiken dan een élite-bosbouwer, — dat ook hier het „boompje groot, plantertje dood” onweerlegbaar is; — geen hartgrondiger wens uitspreken op deze jubeldag, dan dat het hem gegeven moge zijn, bij volle arbeidslust en arbeidskracht, zó lang voor zijn levenswerk: het „Arboretum Schovenhorst” gespaard te blijven dat het rustig voortbestaan daarvan verzekerd zij.

Dan zullen tot in lengte van dagen een groeiend tal élite-bomen op Schovenhorst getuigenis afleggen van wat hier doelbewust is gewrocht in het belang van bosbouwwetenschap en -praktijk; en tot blijvend sieraad van het Nederlandse Bos.

W. H. DE BEAUFORT.